

od Broda do postaje, ki se imenuje Kokanj-Doboj. Tukaj se dolina jako razširi; kraj je videti rodovit; zrela pšenica že čaka srpov. Prav mičen je pogled na nizko gorovje, ki obdaja precejšnjo dolino. Nekdaj se je zvala »Bjelo polje«, kjer je bila »župa« belopoljska. Tu so bili v 14. in 15. stoletju poglavitni sedeži kraljev bosanskih: Sutjeska, Trstivnica in Visoko. V Sutjesko se dospe v dveh urah čez gorovje proti vshodu. Pozneje so tu ustanovili znameniti franjevske samostan Sutjesko, ki stoji še sedaj. Trstivnica je blizu nje; bila je navadno stolno mesto; bivali so kralji tudi na Visokem, ki je nekoliko više na bregu reke Bosne, in pod njim selo Podvisoko. Visoko je bilo v 14. in 15. stoletju najznamenitejše bosansko tržišče. V tem dobro utrjenem mestu je večkrat stoloval bosanski kralj, da, celó državni zbor je bil tu nekaterikrat, n. pr. l. 1404., ko so po naporu silnega Hrvoje bosanski velmoži vrgli kralja Ostojko. — V Kokanj-Doboju je tekla pri zasedanju Bosne v neki praski turška in krščanska kri, ko sta namreč zgrabila združena Filipovič in Würtemberg tukaj zbrane mohamedanske vstajnike.

Železnična proga nas vêde vseskozi ob reki Bosni. Izmed različnih postaj razven prej imenovanega mesta Visokega, kjer so bili Turki pred Sarajevom

l. 1878. zadnjič tepeni, omenjam le še predzadnjo — Dvor. Tej postaji nasproti na levem bregu Bosne zagledaš lepo visoko hišo z manjšo cerkvijo zraven nje, in pa štiri popolnoma enakolične male hiše; okrog vsake je mal vrt in poseben plot. Zgradbe so nove. Na prvi pogled se mi je zdelo čudno, da so si hiše tako podobne.

«Kaj je to?» vprašam. Prijazen sopotnik mi odgovori: «Grško (srbsko razkolno) semenišče je.» — A čemu so štiri popolnoma jednake hiše? — «To so ženske naredile», bil je odgovor. «Veste, da so pravoslavni duhovniki oženjeni», nadaljeval je sopotnik. «Deli so iz početka štiri oženjene gospode profesorje v jedno hišo, — vidite jo tam-le, velika bi bila dovolj —; toda ženske so se prepirale med seboj tako, da niso mogli soprogi več strpeti. Prosili so vlado pomoči. Ta je res pomagala s tem, da je zgradila vsakemu profesorju posebno hišo; tako bode vsaka profesorica gospodinja v lastni »kući.« Relata refero.

Da Srbi nimajo semenišča v Sarajevu, kriv je metropolit sam, ki je dejal, naj le bode zunaj mesta, češ da je tako na Ruskem.

«Sarajevo!» Treba je stopiti z voza, pa tudi posloviti se od prijaznega čitatelja in spremljevalca.

Morilčev oče.

Vipé v nebó na gori razvaline,
Od davnih let razpalega gradú;
Srcé utriplje potniku strahú,
Ko mu okó iz dalje zrè zidine.

Leži bajè prokletstvo na razpadu,
V dolini s tiho grozo govoré,
Da lastnemu očetu je srcé
Prebodel nékdaj sin brezčuten v gradu.

Na gradu v sobi starec stan izvoli,
Kjer stene sive je prerastel mah.
Odmrl je svetu, ni duhov ga strah,
On za morilca in očeta moli.

Ta grad so stresale besede klete,
Zdaj v njem molitev žije, diha mir;
Tù nékdaj vladala sta slast in pir,
Zdaj vlada bič in post in misli svete.

Viharna noč, blisk šine iz oblaka,
Udari starcu šum, ropót na sluh:
Prikaže se mu v črni halji duh,
Oj duh je umorjenega grajščaka.

Odmev vrši od mokrega oboka,
Obseva kaplje stropa bliskov žar.
«Kaj hočeš, duh mi?» vpraša samotar.
Vstrepeče duh in divje se razjoka.

«Za druge môli, starec, môli záse,
Premišljaj, pôsti se in vihti bič!
Midva sva sojena v vse večne čase,
Molitev nama ne pomaga nič.

In ko molitve tudi bi podvojil,
Zlotvora ne izbriše ves spomin;
Na veke mrtev jaz sem, mrtev sin,
Sinú rodil — morilca sam sem vzgojil.»

Anton Medved.

